Stavrofora
Theodora Videscu

Bethleem – Casa Pâinii

La 9 kilometri distanță de Ierusalim, în partea de sud se află orașul Bethleem, cunoscut pe toate meridianele lumii, ca fiind locul de Naștere al Domnului nostru Iisus Hristos. Pământul este roșu, hrănind livezile de măslini ce își decupează siluetele zvelte pe cerul albastru. Turme de oi și capre sunt pretutindeni, mânate de vreun beduin îmbrăcat în tunică lungă și cu turban înfășurat în jurul capului. Bethleemul pare încremenit în lumea lui, de mii de ani. Dacă nu ar fi asfaltul și mașinile care ne amintesc însă că suntem în secolul XXI, am zice că nimic nu s-a întâmplat pe aceste pământuri biblice. De mii de ani turiștii și pelerinii de pretutindeni caută aceste locuri unde, într-o peșteră umilă, sărăcăcioasă, avea să se nască Mesia. În zilele acelea, Magii de la Răsărit au fost primii pelerini care au urmat lumina unei stele strălucitoare, numită *Steaua Bethleemului*, spre a vedea cu ochii lor împlinirea previziunilor astrale, despre nașterea unui nou rege al Israelului. Ei au urmărit lumina stelei care a apărut în Orientul Mijlociu la vremea Bunei Vestiri, și i-a călăuzit pe călători vreme de nouă luni. Numele astronomic vechi al acestui astru ceresc era *wass al-Judayy* (*Mielul*, lb. arabă veche antică). Sfinții Părinți ai Bisericii spun că cei trei regi stăpâneau trei mici regiuni la vremea aceea, Persia, Arabia și Egipt. Ei au sosit la Bethleem imediat după nașterea lui Hristos. Cel bătrân era Melchior, și i-a oferit lui Hristos aur în dar. Gaspar i-a oferit Domnului în dar tămâie. Al treilea, Baltazar, a adus în dar mir. Semnificația celor trei daruri a fost explicată de tradiția Bisericii astfel: aurul simbolizează înțelepciunea; tămâia, care este arsă înaintea lui Dumnezeu simbolizează puterea rugăciunii, iar mirul simbolizează lepădarea de patimile trupului. Intrând în Ierusalim, magii au întrebat: „Unde este Cel ce S-a născut, regele iudeilor? Noi am văzut steaua Lui la răsărit”.

Prorocii din Vechiul Testament *Daniel*, IX, 25-27; *Miheia* V,1-2; *Isaia* IX, 5–6 au vestit despre Nașterea lui Iisus Hristos în cetatea Bethleemului, iar în Noul Testament, evangheliștii Luca și Matei descriu zilele acestui mare eveniment cosmic ce avea să schimbe lumea, împlinindu-se profețiile: „Iar dacă S-a născut Iisus în Bethleemul Iudeii, în zilele lui Irod regele,

iată magii de la Răsărit au venit în Ierusalim, întrebând: Unde este regele Iudeilor, Cel ce S-a născut? Căci am văzut la Răsărit steaua Lui şi am venit să ne închinăm Lui. Şi auzind, regele Irod s-a tulburat, şi tot Ierusalimul împreună cu el. Şi adunând pe toţi arhiereii şi cărturarii poporului, căuta să afle de la ei: Unde este să Se nască Hristos? Iar ei au zis: În Bethleemul Iudeii, că aşa este scris de proorocul: „Şi tu, Bethleeme, pământul lui Iuda, nu eşti nicidecum cel mai mic între căpeteniile lui Iuda, căci din tine va ieşi Conducătorul care va paşte pe poporul Meu Israel”(*Matei* II, 1-6). Iar Magii, dacă au văzut pe Pruncul născut în braţele Fecioarei Maria şi i s-au închinat Lui, au plecat, ocolind Cetatea Ierusalimului, căci Irod regele îi aştepta să îi spună unde S-a născut noul rege al Israelului. Cei trei Magi, înţelegând viclenia lui Irod, au plecat pe altă cale, spre ţara lor.

Istoria Naşterii lui Iisus Hristos în zilele stăpânirii lui Irod regele, este consemnată atât în scrierile Sfintei Scripturi, cât şi în amintirile săpate în piatră – peşteri şi biserici, pe care călătorul, poposind pe aceste locuri, le descoperă şi transcende cu mintea şi sufletul, către zorii veacului I al erei lui Hristos.

Primele menţiuni despre cetatea Bethleemului (*Beit Lahma/Beit Lehem, Casa pâinii*, lb.arabă/lb.ebraică) le găsim în Vechiul Testament, la *Cartea Facerii*, în care ni se relatează despre Rahela, soţia lui Iacob, fiul lui Isaac care în anii 1738 Î.Hr. se îndrepta cu familia spre Hebron, venind din Mesopotamia. Pe drum, Rahela a murit, după ce a dat naştere lui Ben-Oni, adică Veniamin, *fiul durerii ei* (*Facerea* XXXV, 19). Iar Iacob a pus un stâlp pe care s-a scris că „acela este mormântul Rachelei din ziua aceea”. Mormântul Rahelei se află în imediata vecinătate a porţii de intrare în Cetatea Bethleemului, loc de vizitare şi comemorare, doar o dată pe an, pentru comunităţile de evrei hasidici. Şi tot în *Cartea Facerii* este menţionat ţinutul Bethleemului sau Efrata (*ţinut roditor*, lb. ebraică), ca fiind un pământ fertil, cu plantaţii de măslini, viţă de vie şi turme nesfârşite de oi. De asemenea, sunt menţiuni despre această regiune ca fiind locul de naştere a regelui David, din mlădiţa lui Iesei, căci găsim şi această denumire, de Beit Yassa (*Casa lui Iesei*, lb. ebraică).

Într-o largă piaţetă pavată cu piatră albă de Bethleem sau Hebron, ori amândouă la un loc, numită *Manger Square* (*Piaţa Ieslei*, lb.engleză), se află imensa basilică a Naşterii Domnului. Ea a fost construită în anul 325 de către împărăteasa Elena şi fiul ei Constantin împăratul, cu binecuvântarea episcopului Ierusalimului din acea vreme, Macarios. Este prima biserică construită pe pământul Ţării Sfinte de către aceşti doi Sfinţi Împăraţi. Ea s-a păstrat în integralitatea ei, în ciuda tuturor invaziilor păgâne care s-au succedat de-a lungul veacurilor pe aceste locuri. Biserica este construită ca o fortăreaţă, cu ziduri groase şi înalte, menite să fie bastion de apărare a monahilor în vremuri de invazii. Datorită faptului că atacatorii se năpus-

teau călare pe cai sau cămile în interiorul bisericii distrugând totul în calea lor, ușa principală de intrare a fost zidită în partea superioară, devenind foarte joasă, așa încât cei ce intră în biserică trebuie să se aplece mult de spate. O altă explicație a acestei uși scundă și îngustă este aceea că în acest loc în care S-a născut Iisus Hristos, fiecare trebuie să păşească cu smerenie.

Naşterea lui Iisus este socotită a se fi petrecut în anul 6 sau 7 d.Hr., corespunzând cu timpul impozitării romane. Există relatări istorice despre recensământul populației ce se făcea de către guvernatorul roman ce stăpânea în acele vremuri provinciile Siro-Palestinei, la fiecare paisprezece ani, iar unul ca acesta a avut loc în jurul anilor 7–6 î.Hr. „În zilele acelea a ieşit poruncă de la cezarul August să se înscrie toată lumea. Această înscriere s-a făcut întâi pe când Quirinius ocârmuia Siria. Şi se duceau toţi să se înscrie, fiecare în cetatea sa. Şi s-a suit şi Iosif din Galileea, din cetatea Nazaret, în Iudeea, în cetatea lui David, care se numeşte Bethleem, pentru că el era din casa şi din neamul lui David, ca să se înscrie împreună cu Maria, cea logodită cu el, care era însărcinată." (*Luca* II, 1-20). Acest recensământ, trebuia să aibă loc pe tot cuprinsul Imperiului Roman, incluzând Egiptul, Siria și Palestina. Din acest motiv, ei au călătorit de la Nazaret la Bethleem, cu mare greutate, fiind condiții de iarnă. Drumul a durat aproape trei zile peste munți. În Orientul Mijlociu arareori ninge iarna. Însă frigul este foarte ascuțit, vânturile puternice, iar uneori cad ploi abundente și reci. Călătorii sfinți din Galileea mai aveau de străbătut trei mile până la Bethleem, când ei s-au oprit la o fântână să se odihnească, căci Fecioara Maria dădea semne că vremea Naşterii sosise. Orăşelul Bethleem devenise neîncăpător de lume în momentul în care au început să vină oameni din toate ţinuturile ţării, pentru recensământ. Casele şi curţile caselor erau pline de lume. Cu mare greutate Iosif a găsit o peşteră de păstori şi a aşezat-o pe Fecioara Maria acolo. Apoi, lăsându-i pe fiii lui lângă ea, el a plecat să caute o moaşă în ţinutul Bethleemului. Asta se petrecea pe la apusul soarelui. „Dar pe când erau ei acolo, s-au împlinit zilele ca ea să nască. Şi a născut pe Fiul său Cel Unul-Născut şi L-a înfăşat şi L-a culcat în iesle, căci nu mai era loc de găzduire pentru ei" (*Luca* II, 6-7).

Grota aceea, de acum 2000 de ani s-a păstrat adăpostită sub biserică. Pe locul unde S-a născut Iisus Hristos astăzi este Sfânt Altar în care se săvârşeşte zilnic Sfânta Liturghie. Sub piatra pe care se săvârşeşte Sfânta Euharistie se află o stea de argint cu 14 raze, realizată la porunca Sfântului martir Constantin Brâncoveanu, domn al Țării Românești. Semnificația celor 14 raze se regăsește în cuvintele Sfântului Evanghelist Matei: „toate neamurile de la Avraam până la David sunt paisprezece; și de la David până la strămutarea în Babilon sunt paisprezece; și de la strămutarea în Babilon până la Hristos sunt paisprezece neamuri" (*Matei* I, 17). Pe stea sunt

inscripționate cuvintele: *Hic de Virgine Maria Jesus Christus Natus Est* (limba latină) – *Aici S-a născut Iisus din Fecioara Maria*. Deasupra, ard zilnic, nestinse, mulțime de candele de argint ce împodobesc cu lumina lor tainică, peștera de odinioară. În partea opusă există Altarul Ieslei, locul unde a fost pus Iisus după Naștere. Aici au sosit păstorii care mai înainte șezuseră pe câmp, adunați în jurul focului păzindu-și turmele. Iar îngerul Domnului le-a spus: „Nu vă temeți. Căci, iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul; Căci vi S-a născut azi Mânuitor; Care este Hristos Domnul, în Cetatea lui David. Și acesta va fi semnul: Veți găsi un prunc înfășat, culcat în iesle" (*Luca* II, 10-12).

Pe locul unde a fost așezat Iisus după Naștere, dreptul Iosif a adormit ostenit de drum și frig, eliberat din emoția evenimentului și atunci: „îngerul Domnului se arătă în vis lui Iosif, zicând: „Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Lui și fugi în Egipt și stai acolo până ce-ți voi spune, fiindcă Irod are să caute Pruncul ca să-L ucidă!" (*Matei* II,13). Iar Iosif, cu multă credință și frică de Dumnezeu s-a sculat „a luat, noaptea, Pruncul și pe mama Lui și a plecat în Egipt" (*Matei* II, 14). Astfel, urmând îndemnul Sfântului Arhanghel Gavriil, Fecioara Maria cu Pruncul, însoțiți de dreptul Iosif, au urmat drumul *Via Maris* – malul Mării Mediterana, din Palestina și până în Deir al-Muharraq, în Egiptul superior.

Biserica Nașterii a fost împodobită cu mozaicuri de preț din care s-au păstrat doar câteva. În anul 529 ea a fost distrusă de către samarineni dar a fost repede refăcută în anul 535, de împăratul Iustinian (527–565). În vremea invaziei perșilor din anul 614 marea basilică a scăpat ca prin minune de la distrugere. Invadatorii au recunoscut în mozaicurile de pe pereți reprezentarea celor trei Magi de la răsărit care și ei erau persani. Acest fapt i-a emoționat și i-a făcut să renunțe la incendiere așa cum au făcut și în alte cazuri asemănătoare. O amplă restaurare a acestor mozaicuri s-a realizat între anii 2017–2020.

De-a lungul veacurilor, biserica Nașterii a primit și alte sfinte podoabe. Dintre acestea se păstrează 3 candelabre mari de argint lucrate în filigran la Viena, și dăruite acestei biserici de către domnitorul român Șerban Cantacuzino. De asemenea, se păstrează catapeteasma lucrată în lemn de păr, la București și dăruită tot în secolul al XVII-lea de către acest domnitor al Țării Românești. Un alt domnitor român, Matei Basarab, a dăruit în vremea domniei sale 7000 de groși (bani de aur), pentru refacerea acoperișului bisericii, căci ploile din veacuri deteriorau pereții sfântului locaș.

Grota celor 14.000 de prunci uciși de Irod: Marea basilică a Nașterii Domnului adăpostește în interiorul ei mai multe capele și altare, iar în subsol, peșteri și osuare. În partea dreaptă a intrării principale, la subsol, se află cripta cu Sfintele Moaște ale celor 14.000 de Prunci uciși de Irod: „Iar când Irod a văzut că a fost amăgit de magi, s-a mâniat foarte și, trimițând, a ucis pe toți pruncii care erau în Bethleem și în toate hotarele lui, de doi ani și mai jos, după timpul pe care îl aflase de la magi. Atunci s-a împlinit ceea ce se spusese prin Ieremia proorocul: „Glas în Rama s-a auzit, plângere și tânguire multă; Rahela își plânge copiii și nu voiește să fie mângâiată, pentru că nu mai sunt" (*Matei* II, 16-18). Iar: „Auzind acestea, regele Irod s-a tulburat, și tot Ierusalimul împreună cu el"[*Matei* II, 3].

Icoana Maica Domnului Bethleemissa: Unul dintre cele mai de preț odoare ale Bisericii Nașterii Domnului este această icoana. Ea se află în partea dreaptă a scărilor de piatră ce coboară spre peștera Nașterii. Nu se cunoaște cu precizie originea acestei icoane. Se poate ca

ea să fi fost pictată de însuşi Sf. Apostol şi Evanghelist Luca. Icoana o înfăţişează pe Maica Domnului cu chip sfânt, bucuroasă, cu un surâs suav şi învăluitor a toată lumea, iar pe Pruncul Iisus Îl vedem binecuvântând cu mâna dreaptă. Icoana este ferecată în aur şi argint, împodobită cu nenumărate perle şi rubine. Se spune că însuşi împărăteasa Ecaterina a Rusiei, vizitând Ţara Sfântă, a oferit bijuteriile ei spre a fi împodobită icoana.

Coloana lui Iisus Hristos: În partea stângă a Altarului bisericii, mai înainte de a coborî spre peşteră, se află o coloană de piatră care cândva a fost pictată integral, însă astăzi se mai păstrează doar partea superioară a acesteia, înfăţişând chipul Mântuitorului Iisus Hristos care priveşte spre lume cu un aer de reflexie şi atenţie profundă asupra fiinţei umane. În iarna anului 1995, din ochii Săi au curs lacrimi de mir.

Peştera Sf. Ieronim: În partea stângă, sub biserica romano-catolică Sf. Mc. Ecaterina se află peştera în care a vieţuit Sfântul Ieronim Bethleemitul (340–420) şi a tradus Sfânta Scriptură cunoscută drept *Vulgata*. Împreună cu el au mai vieţuit acolo Sf. Eusebiu din Cremona, Sfânta Paula şi fiica ei, care au fost înmormântaţi în criptele alăturate.

Grota laptelui: La câteva sute de metri de Biserica Naşterii, pe o stradă plină de magazine cu antichităţi şi suveniruri, se află biserica romano-catolică denumită Grota Laptelui. Aici, în subsolul bisericii se află peştera în care se va fi odihnit Fecioara Maria cu Pruncul, după Naştere. O picătură din laptele matern ar fi sărit pe peretele grotei şi totul a devenit alb. Se spune că pulberea albă şi fină colectată de pe aceşti pereţi şi pusă în apa de băut, ar fi ajutat multe familii să dobândească prunci.

Beit Jala (*Casa pajiştei* lb. aramaică): la 2 kilometri distanţă de Bethleem, se află acest oraş al Pustiului Iudeii. Între anii 1848–1900 aici au fost construite două biserici ortodoxe, una închinată Sfântului Ierarh Nicolae, peste peştera în care s-ar fi adăpostit acest mare Sfânt Ierarh al Bisericii în timpul şederii sale în Ţara Sfântă, şi cea de-a două închinată Maicii Domnului.

Beit Sahour: (*Casa păstorilor*, lb. arabă) este numele satului de arabi creştini din apropierea oraşului Bethleem. La marginea satului se află biserica – metoc al Mănăstirii „Sfântul Sava" din Pustiul Iudeii. Ea adăposteşte în criptă locul unde au stat păstorii noaptea, adunaţi în jurul focului, păzindu-şi turmele. „Şi în ţinutul acela erau păstori, stând pe câmp şi făcând de strajă noaptea împrejurul turmei lor. Şi, iată, îngerul Domnului a stătut lângă ei şi slava Domnului a strălucit împrejurul lor, şi ei s-au înfricoşat cu frică mare(...). Şi deodată s-a văzut, împreună cu îngerul, mulţime de oaste cerească lăudând pe Dumnezeu şi zicând: Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire! Iar după ce îngerii au plecat de la ei la cer, păstorii vorbeau unii către alţii: Să mergem dar

până la Bethleem, să vedem cuvântul acesta ce s-a făcut şi pe care Domnul ni l-a făcut cunoscut. Şi, grăbindu-se, au venit şi au aflat pe Maria şi pe Iosif şi pe Prunc culcat în iesle. Şi văzându-L, au vestit cuvântul grăit lor despre acest Copil. Şi toţi câţi auzeau se mirau de cele spuse lor de către păstori. Iar Maria păstra toate aceste cuvinte, punându-le în inima sa. Şi s-au întors păstorii slăvind şi lăudând pe Dumnezeu pentru toate câte auziseră şi văzuseră precum li se spusese" (*Luca* II, 8-20).

Păstorii au fost primii locuitori ai Iudeii care au urmărit Steaua de la Bethleem şi au văzut-o zăbovind deasupra peşterii unde avea să se nască Iisus Hristos. În secolul al V-lea, pe acest câmp, a fost construită o bazilică creştină. Invazia perşilor din anul 614 a distrus-o. Ea a fost refăcută şi a rămas mărturie a existenţei acelor păstori, primii care au vestit şi mărturisit Naşterea lui Mesia, Iisus Hristos. În vechea biserică bizantină se păstrează mozaicul original, precum şi mormintele a trei dintre păstori. În curtea mănăstirii s-a adăugat o biserică mare în primii ani ai secolului XXI. Ea este pictată în stil neo-bizantin, care serveşte drept biserică parohială pentru creştinii ortodocşi din Beit Sahour.

Al Khader: La 5 kilometri distanţă de Bethleem, se află acest mic oraş care îşi trăieşte viaţa în jurul câmpurilor cu livezi de măslini, smochini şi viţă de vie. Din tradiţia veche se ştie că aceste locuri erau speciale pentru tămăduire de boli fizice şi psihice, datorită aerului curat şi a vegetaţiei curative. În micul oraş se mai păstrează ruinele băilor lui Solomon, unde regele Israelului venea din Ierusalim, deseori. Pentru creştinii din zonă, aici se află biserica ortodoxă închinată Sf. M. Mc. Gheorghe, datând din secolul al XVI-lea. Din tradiţia locală aflăm că pe acest loc ar fi fost casa mamei Sfântului Gheorghe. Din casa ei, el ar fi fost luat de soldaţii romani şi dus într-o garnizoană şi întemniţat, legat cu lanţuri şi ucis. Trupul său a fost luat de creştini şi înmormântat la Lod (Lida), un oraş aflat la 40 km distanţă de Ierusalim, şi 15 km distanţă de Tel Aviv, unde se află biserica şi mormântul său. Biserica Sf. Gheorghe din Al-Khader păstrează un fragment din lanţurile cu care a fost schingiuit Sfântul şi, de asemenea, o icoană foarte veche, făcătoare de minuni, care îi înfăţişează pe Sf. M. Mc. Gheorghe şi Sf. M. Mc. Dimitrie. Duminica şi în sărbători, aici se săvârşeşte Sfânta Liturghie.

Vizitând Cetatea Bethleemului cu toate popasurile ei eclesiastice, călătorul descoperă această aşezare biblică construită pe povârnişuri de munte, cu străzi abrupte şi înguste ce amintesc, aievea, despre zilele în care Iisus Se năştea în aceste locuri ale lumii, aducând pacea şi Lumina Sa. Pământuri încărcate de istorie şi mister, peste care soarele Pustiului Iudeii strecoară o lumină albă, intensă, izvorâtă parcă din piatra munţilor, şi întorcându-se în văzduhul de unde s-a coborât, într-o perpetuă simbioză între sacru şi profan, între celest şi teluric.